

Ба 52746

ДЗЯРЖАУНАЯ БІБЛІЯТЭКА БССР

імя В. І. ЛЕНІНА

АДДЗЕЛ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ
І БІБЛІЯГРАФІІ

Пісьменнікі БССР

Я К У Б К О Л А С

Да 75-годдзя з дня нараджэння

БІБЛІЯГРАФІЧНАЯ ПАМЯТКА

Выдавецтва ЦК КП Беларусі

М і н с к, 1957

Ва 52745

Дзяржаўная бібліятэка БССР
імя В. І. Леніна

АДДЕЛ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ
І БІБЛІЯГРАФІІ

Пісьменнікі БССР

ЯКУБ КОЛАС

Да 75-годдзя з дня нараджэння
БІБЛІЯГРАФІЧНАЯ ПАМЯТКА

Бел. 2005

Выдавецтва ЦК КП Беларусі
М і н с к, 1957

Дзяржаўная
бібліятэка
імя У.І. Леніна

Дзень наш сённешні—прасторны,
Зорны шлях прыгожай былі,
Тая казка, аб каторай
Людзі толькі цьмяна снілі.

Якуб Колас—„Янку Купалу“.

ЯКУБ КОЛАС
(Канстанцін Міхайлавіч Міцкевіч)
1882—1956

П Р А Д М О В А

З лістапада 1957 г. спаўняецца 75 год з дня нараджэння народнага паэта БССР Якуба Коласа, творчасць якога непарыўна звязана з гістарычным шляхам беларускага савецкага народа. Гэтая гадавіна супадае з слаўным саракагоддзем Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Беларускі народ, які атрымаў свабоду ў Кастрычніку 1917 года, жыў і мужнеў з песняй Купалы і Коласа ў сэрцы, з вобразамі іх твораў. Вобразы Сымона-музыкі і Андрэя Лабановіча нападзілі сэрцы чытачоў вялікай любоўю да народа і магутным імкненнем да шчасця. Вобразы комсамольца Сцяпана Баруты з апавесці «На прасторах жыцця», партызана дзедзета Талаша з апавесці «Дрыгва» і інш. звалі народ на слаўныя працоўныя і ратныя подзвігі ў імя Радзімы.

Праўдзівыя думкі, палкія і гуманныя пачуцці, укладзеныя паэтам у мастацкія творы, маюць жыватворчы водгук у сэрцах савецкіх людзей. Шчырыя песні Якуба Коласа бытуюць

у народзе і выклікаюць да жыцця новыя, ма-
ладыя песні.

У гэтым годзе ўсе бібліятэкі рэспублікі бу-
дуць адзначаць дзень 75-годдзя з дня нара-
джэння народнага паэта. Бібліяграфічная па-
мятка аб творчасці Якуба Коласа складзена ў
дапамогу масавым бібліятэкам.

Памятку складаюць 4 раздзелы: 1. Біягра-
фія паэта; 2. Кароткі бібліяграфічны агляд
яго твораў; 3. Спіс кніг Я. Коласа; 4. Спіс
крытычнай літаратуры аб ім.

У памятцы рэкамендуюцца толькі апошнія
выданні яго твораў, якія павінны быць у маса-
вых бібліятэках рэспублікі. З крытычнай літа-
ратуры—таксама прыведзена найбольш новая
(кнігі і артыкулы ў часопісах). Толькі некалькі
выказванняў аб Я. Коласу рускіх і беларускіх
пісьменнікаў паказаны па газетах.

Чытачам, якія зацікавяцца ўсімі выданнямі
твораў Я. Коласа, у канцы памяткі рэкамен-
дуюцца бібліяграфічныя дапаможнікі.

БІАГРАФІЧНАЯ ДАВЕДКА

Якуб Колас (Канстанцін Міхайлавіч Міцкевіч) нарадзіўся 3 лістапада (22 кастрычніка ст. ст.) 1882 г. на хутары Акінчыцы, Нова-Свержанскай воласці, Мінскага павета (цяпер Стаўбцоўскага р-на Мінскай вобл.) у сям'і маляземельнага селяніна, які працаваў лесніком у памешчыка.

У 1894 г. будучы паэт скончыў пачатковую школу, у гэтым-жа годзе напісаў свой першы верш «Вясна». З 1898 па 1902 г. вучыўся ў Невіжскай настаўніцкай семінарыі. Скончыўшы яе — настаўнічаў у сельскіх школах на Палессі — у вёсках Люсіна і Пінкавічы, а пасля — у сяле Вярхмень¹⁾.

У 1906 г. Якуб Колас быў адным з арганізатараў і ўдзельнікаў нелегальнага настаўніцкага з'езда ў сяле Мікалаеўшчына²⁾. За рэво-

1) Аб працы Я. Коласа настаўнікам на Палессі гл. артыкулы: Пацееў А., Якуб Колас на Піншчыне. Газ. «Палес. праўда», 1951, 12 снеж.; Пятровіч Н. Письменник-педагог. «Настаўн. газета», 1952, 13 лістапада.

2) Нелегальны настаўніцкі з'езд (адбыўся 9 ліпеня 1906 г. у сяле Мікалаеўшчына) апісаны Якубам Коласам у трылогіі «На ростанях» і ў п'есе «Забастоўшчыкі».

люцыйную работу сярод сялян вёскі Пінкавічы і за ўдзел у нелегальным настаўніцкім з'ездзе Я. Колас быў зволены з работы і аддадзены пад суд.

1 верасня 1906 г. у газ. «Наша доля» (г. Вільна), № 1 надрукаван першы верш паэта «Наш родны край».

Узімку 1906—1907 гг., пакуль цягнулася следства, Якуб Колас жыве ў брата на вёсцы, дзе вучыў групу сялянскіх дзяцей і займаўся літаратурнай працай. У гэты час паэт пачаў пісаць кнігу для чытання па беларускай мове для другога года навучання. Вясной 1907 г. Якуб Колас едзе ў Вільню на работу ў беларускай газеце «Наша Ніва». Але доўгі час працаваць у рэдакцыі яму не давялося, бо паліцыя выслала паэта з Вільні як палітычна ненадзейнага. 15 верасня 1908 г. Віленская судовая палата прысуджае Якуба Коласа за арганізацыю настаўніцкага з'езда да турэмнага зняволення на тры гады. Паэт быў пасаджаны ў Мінскую турму.

У астросе (1908—1911 гг.) Якубам Коласам было напісана многа рэвалюцыйных вершаў. Частка з іх трапляла з-за крат на волю і друкавалася сябрамі паэта ў газеце «Наша Ніва» і ўвайшла ў першы зборнік вершаў паэта «Песні-жалбы» (Вільна, 1910), некаторыя з іх («Мужык», 1909 г. і інш.) убачылі свет толькі пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай

рэвалюцыі. У турме-ж, у 1910 г., пачаў Якуб Колас пісаць сваю выдатную паэму-эпапею «Новая зямля».

Пасля выхаду з турмы Якуб Колас жыве ў мястэчку Лунінец Пінскага павета Мінскай губерні, зарабляючы на жыццё прыватнымі ўрокамі. У 1912 г., нарэшце, удаецца яму атрымаць пасаду настаўніка ў прыходскім вучылішчы гор. Пінска. У гады першай сусветнай вайны Якуб Колас эвакуіруецца з сям'ёй у Маскоўскую губерню і працуе настаўнікам у Дзмітраўскім павеце. Увосень 1915 г. быў мабілізаваны ў армію, быў у Маскве, Пермі, а потым на Румынскім фронце.

У студзені 1918 г. Якуб Колас, як настаўнік, дэмабілізаваны па дэкрэту Совецкай Улады і жыве ў горадзе Абаяні, Курскай губерні. Спачатку працуе настаўнікам, пасля школьным інструктарам¹⁾.

У маі 1921 г. паэт пераязджае ў Мінск. Ён працуе ў Тэрміналагічнай камісіі Народнага Камісарыята Асветы, у Інстытуце беларускай культуры, у Беларускам дзяржаўным універсітэце, Беларускам педтэхнікуме і Акадэміі навук БССР, вядзе грамадскую, навуковую і літаратурную работу. 18 кастрычніка 1926 г. Урад БССР прысваівае яму званне народнага паэта БССР. У 1928 г. Я. Колас абраны правадзейным членам Акадэміі навук БССР.

У гады Совецкай Улады завершаны і напі-

¹⁾ Аб працы Я. Коласа ў гор. Абаяні гл. артыкул: Падлоў В. Незабыўны настаўнік. Газ. «Літаратура і мастацтва», 1957, 14 жніўня.

саны ўсе буйныя творы пісьменніка («Новая зямля», «Сымон-музыка», палескія апавесці, «Дрыгва» і інш.).

У гады Вялікай Айчыннай вайны, эвакуіраваны ў Ташкент, Якуб Колас вядзе вялікую творчую, навуковую і грамадскую работу, накіраваную на дапамогу савецкаму народу ў яго гераічнай барацьбе з ворагам. Ён прымае актыўны ўдзел у рабоце Усеславянскага камітэта, у 1943 годзе ўступае ў рады Комуністычнай партыі Савецкага Саюза.

У 1944 г., пасля вызвалення Савецкай Арміяй сталіцы Беларусі, Якуб Колас вяртаецца ў Мінск, і працягвае сваю плённую творчую, грамадскую і навуковую дзейнасць. Пасля вайны паэтам завершаны такія выдатныя творы, як трылогія «На ростанях», паэма «Рыбакова хата» і інш. За выдатныя заслугі ў развіцці беларускай літаратуры, Якуб Колас быў узнагароджаны пяццю ордэнамі Леніна.

Многа год працаваў Якуб Колас над стварэннем паэмы-эпапеі аб падзеях Кастрычніцкай рэвалюцыі «На шляхох волі». Многія раздзелы з яе публікаваліся ў свой час у перыядычным друку. Пасля заканчэння трылогіі «На ростанях» (1954), паэт пісаў працяг паэмы «На шляхох волі», 6 чэрвеня 1956 г. скончыў ён 28-ю яе главу. Але паэту не давялося завяршыць сваю шматгадовую працу над паэмай-эпапеяй, прысвечанай слаўнаму Кастрычніку.

13 жніўня 1956 г. Якуб Колас памёр у росквіце творчых сіл на 74-м годзе жыцця.

ТВОРЫ ЯКУБА КОЛАСА

(Бібліяграфічны агляд).

Сярод слаўных імёнаў любімых пісьменнікаў савецкага народа, адно з пачэсных месц займае імя народнага паэта БССР Якуба Коласа.

Якуб Колас выступіў як паэт у перыяд рэволюцыі 1905 — 1907 гг, узначаліўшы, разам з Янкам Купалам, маладую рэволюцыйна-дэмакратычную беларускую літаратуру. Янка Купала і Якуб Колас сталі заснавальнікамі новай, сапраўды народнай беларускай літаратуры, творчасць іх адыграла вялікую ролю ў развіцці сучаснай беларускай мовы.

Пасля перамогі Вялікай Кастрычніцкай рэволюцыі талент Якуба Коласа раскрыўся ў поўнай сіле. Разам з росквітам Беларускай соцыялістычнай дзяржавы расцвітала і творчасць паэта. Ён насыціў сваю творчасць глыбокім соцыяльным зместам, перадавымі ідэямі, рознастайнай тэматыкай і новымі вобразамі, новымі для беларускай літаратуры формамі.

Янка Купала і Якуб Колас унеслі ў беларускую паэзію народную напеўнасць, прастату і яснасць верша і дасягнулі ў сваёй творчасці высокага мастацкага майстэрства.

У творах Якуба Коласа знайшла сваё мастацкае ўвасабленне гісторыя беларускага народа з канца мінулага стагоддзя да нашых дзён. Насычаная багатым ідэйным зместам, творчасць паэта рознастайна па форме: вершы і песні, ліра-эпічныя паэмы, апавяданні і апавесці, камедыі і драмы, байкі і казкі, вершы і апавяданні для дзяцей, публіцыстыка і крытычныя артыкулы. Пяру Якуба Коласа належыць першы ў беларускай літаратуры раман. Побач з задушэўнай лірыкай, паэт распрацоўваў эпічныя і сатырычныя жанры.

Якуб Колас вядомы таксама сваімі мастацкімі перакладамі на беларускую мову рускай і ўкраінскай класічнай літаратуры. Ён перакладаў творы Пушкіна, Лермантава, Шэўчэнкі і інш.

На развіццё творчасці Якуба Коласа мелі вялікі ўплыў рэвалюцыйныя творы Максіма Горкага. «Имя Горького. — писаў пазней у «Правде» Я. Колас, — я ўслышал полвека назад. Были девятисотые годы. Яркие произведения молодого русского писателя производили сильное впечатление.» Казалось, разрывая духоту, ударил весенний гром, возвещающий освежающую перемену.

Горький шел гигантскими шагами, собирая многотысячные аудитории молодежи, освобождая умы от нудной плесени декадентства.

Прозвучало новое слово, и к глашатаю его обратились взоры тех, кто искал путь в новую жизнь»¹).

Ужо ў першым друкаваным вершы Якуба Коласа «Наш родны край», вызначыліся асноўныя рысы яго далейшай творчасці: рэалізм, шчырасць, простасць і блізкасць да народа. Гэтыя рысы творчасці Якуба Коласа, яшчэ ў самым пачатку літаратурнай дзейнасці паэта, заўважыў Максім Горкі. У пісьме да паэта А. С. Чарэмнага Горкі ў 1910 г. пісаў: «Ці ведаеце Вы беларускіх паэтаў Якуба Коласа і Янку Купалу? Я нядаўна пазнаёміўся з імі — падабаюцца. Проста, задушэўна, і, відаць, па-сапраўднаму народна»²).

Якуб Колас праўдзіва малюе ў сваіх творах непрыглядную карціну дарэволюцыйнай беларускай вёскі:

Край наш родны, бедна поле!
Ты глядзіш, як сірата,
Сумна ты, як наша доля,
Як ты, наша цемната.

(«Наш родны край», 1906).

З самага пачатку сваёй літаратурнай дзейнасці Якуб Колас выступіў як выразнік кроўных інтарэсаў працоўнага народа. Аб гэтым ён адкрыта кажа ў вершы «Песняру» (1910 г.), у якім выказвае свае погляды на ролю ма-

1) Я. Колас. Великий борец за счастье народов. Газ. «Правда», 1951, 17 июня.

2) М. Горький. Собран. соч. в 30 томах. Т. 29. М., 1955, с. 144.

стацтва ў грамадскім жыцці. Паэт бачыў сваё прызвание ў тым, каб раскрываць праўду жыцця так, «каб душу паліла яна», выклікала ў народзе пратэст супроць буржуазнага ладу, узнімала яго на барацьбу за свае права на шчасце і свабоду. Уся творчасць паэта ад першых дзён была насычана грамадзянскімі матывамі, матывамі барацьбы за народнае шчасце.

У радзе вершаў («Наш родны край», «Нёман», «Наша доля», «Дарога» і інш.) паэт малюе цяжкое жыццё малазямельнага сялянства — «абяздоленага народа» і разбівае ілюзіі некаторай часткі сялян аб тым, што царскі ўрад рыхтуе зямельную рэформу. На заўвагу аб тым, што «чутка ёсць — зямлі дадуць», герой аднаго з вершаў адказвае:

— Эх, Мікола, што тут цешыць?

І стары, а як дзіця:

Не, не будзе нам жыцця.

Як паноў не перавешаць.

(«Што, брат Грышка...», 1907).

Рашуча бічаваў і выкрываў паэт у сваіх смелых сатырычных творах самадзяржаўны лад, пры якім «паны багацеі» гвалтоўна прысвойвалі сабе багатыя плады працы абяздоленага народа. Паэт проста кажа:

А ні хлеба, а ні солі,

Ні купіць нам, ні прадаць...

Эх, не вер цару ніколі —

Хоча зноў нас ашукаць.

(«Мікалаю другому», 1907).

З глыбокай любоўю і сардэчнасцю малюе Якуб Колас вобразы працоўных сялян-беднякоў, якія пад уплывам рэвалюцыйных падзей 1905—1907 гг. пачынаюць разумець сваю сілу і ўзнімаюць галаву, каб смела зірнуць у вочы сваім эксплуатаатарам. («Ворагам», «Наша доля», «Асадзі назад», «Канстытуцыя», «Мужык», «Доля батрачкі», «Наша возьме», «Мікалаю II» і інш.).

Я — мужык, а гонар маю,
Гнуся, але да пады.
Я маўчу, маўчу, трываю,
Але скоро загукаю:
«Стрэльбы, хлопчыкі, бяры!»

(«Мужык», 1909).

З кожным годам вобразы вершаў Я. Коласа робяцца ўсё больш валявымі, мэтанакіраванымі. Селянін ужо страціў веру ў цара і не хоча цярпець, ён гатовы да адпору сваім эксплуатаатарам.

«Не крычы, пан: «Прэч з дарогі!»
Што з таго, што я мужык?
А ўжо гнуцца, як убогі,
І я, бачыш ты, адвык».

(«На дарозе», 1912).

Нямала вершаў прысвячае Я. Колас характару прыроды роднай Беларусі. («На полі вясною», «Вясна», «Усход сонца», «Восень», «Адлёт жураўлёў» і інш.).

Значна больш рознастайна лірыка паэта паслярэвалюцыйнага перыяду. Вершы Якуба Коласа савецкага часу — гэта радасныя песні

аб шчасці савецкіх людзей — свабодных гаспадарых свайго жыцця, аб гордасці савецкага чалавека за сваю соцыялістычную Радзіму:

І я ў захапленні, радасны і горды
За свой край, народ,
Убіраю ў сэрца дзіўныя акорды,
Твэрчай сілы ўзлёт...

(«Восеньскае», 1935).

У вершы «Змаганнікам за Кастрычнік» (1927) Я. Колас услаўляе Вялікую Кастрычніцкую рэвалюцыю і яе мужных барацьбітоў, малое прамую і светлую дарогу савецкага народа, які сваімі працавітымі рукамі стварае сваё шчаслівае будучае.

Паэт услаўляе ў сваіх песнях Радзіму, стваральную працу беларускага народа, дружбу народаў нашай краіны. («Радасць», «Восеньскае», «Савецкай Беларусі», «Прывітанне Маскве»).

Якуб Колас выказвае гарачую любоў беларусаў да рускага народа.

На ўсход, у Крэмль, у новы свет,
Раскрыўшы аканіцы,
Мы шлем табе, Масква, прывет
З заходняе граніцы.

Ад гарадоў, калгасных ніў,
Ад кожнае святліцы
Прымі, Масква, сардэц парыв,
Як шум жывой крыніцы.

(«Прывітанне Маскве», 1939).

Паэт апявае грандыёзнае будаўніцтва ў нашай краіне і герояў працы. («Зямля савецкая», «Раскуты Праметэй» і інш.), жыццё калгаснай вёскі («Калгасу «Слабада», «Песняй вітаю я вас», «Дзед-калгаснік», «Радасць», «На невай зямлі» і інш.), радасць савецкай жанчыны і мацеры («Шчаслівая хвіліна», «Шчаслівым жанчынам» і інш.), светлую долю нашай моладзі і дзяцей («Комсамольцы», «Радасць», «Комсамолу», «Піянерам», «За вучэбу», «Піянерская песня», «Летам» і інш.). Вялікае месца ў творчасці Якуба Коласа займае тэма барацьбы супроць пагрозы вайны («Будзем гатовы», «На шлюб пана Студніцкага», «Панам-ваякам», «Ворагам», «Будзьце чуйны», «Клятва» і інш.). Паэт гнеўна выкрывае інтрыгі імперыялістычнай рэакцыі і заклікае моладзь берагчы сваю Радзіму, быць пільнай, стаяць на варце міра:

Ткуцца, плятуцца
Гнусныя планы
Супраць Советаў —
Зважай!

.
Стой-жа на варце,
Юная змена,
Чуйна ахоўвае
Совет!

(«Будзьце чуйны», 1932).

Шматлікія вершы паэта прысвечаны Комуністычнай партыі і яе кіраўнікам («Змаганнікам за Кастрычнік», «Пад сцягам Леніна—Сталіна», «Памяці С. М. Кірава» і інш.),

героям Савецкага Саюза «Каманіну, Молакаву і Слелнёву», «Памяці В. П. Чкалава», «Памяці П. Осіпенка і А. Серова» і інш.), выдатным майстрам мастацкага слова («Жыве Руставелі», «Баяну-кабзару», «Джамбулу», «Янку Купалу» і інш.).

Паэт жыў інтарэсамі народа, прыслухоўваўся да бурнага рытма жыцця ў краіне і адклікаўся на ўсе падзеі яе жыцця сваім натхнёным словам.

Лірыка Я. Коласа перыяду Вялікай Айчыннай вайны заклікала беларускі народ да мужнай барацьбы супроць фашысцкіх захопнікаў. («Глас зямлі», «Дарогай славы», «Запытай ты сябе, чалавеча», «На Захад» і інш.). З вялікай сілай паказаў у іх паэт усенародны характар партызанскай вайны, гатоўнасць кожнага савецкага чалавека змагацца за незалежнасць сваёй Радзімы.

Пасляваенныя вершы Якуба Коласа прысвечаны магутнасці вучэння Леніна, натхнёнай стваральнай працы савецкіх людзей, барацьбе народаў свету за мір. («Да трыццацігоддзя Кастрычніка», «Роднаму краю і народу» і інш.).

Значнае месца ў творчасці Якуба Коласа займае эпічная паэзія — паэмы «Новая зямля», «Сымон-музыка», «Суд у лесе», «Адплата», «Рыбакова хата».

У паэме «Новая зямля» (1910—1923) Якуб Колас паказаў жыццё шырокіх мас беларускага сялянства канца ХІХ стагоддзя, працэс масавага абезземлення сялян і нараджэння ў

іх пачуцця пратэсту супроць прыгнёту і эксплуатацыі. Галоўны герой паэмы, малазямельны селянін Міхал, працуе лесніком у памешчыка. Перад вачыма чытача праходзіць усё жыццё беларускага селяніна-бедняка да рэвалюцыі: цяжкая праца на чужым полі і дома, поўнае бяспраўе, горкая нястача і глыбока затосная мара аб кавалку ўласнай зямлі. Яскрава паказаны ў паэме нянавісць сялян да эксплуатацараў-паноў, імкненне да вызвалення з-пад цяжкага эканамічнага і палітычнага прыгнёту.

У паэме намалёваны праўдзівыя карціны сялянскага побыта, апаэтызавана сумленная праца простых людзей і прырода родных палёў і лясоў Беларусі. Аўтар падае ў ёй многа жанравых сцэн, песень, казак і прыказак беларускага народа.

Другая вялікая паэма Якуба Коласа «Сымон-музыка» (1911—1925) прысвечана долі мастака-самавучкі з народа ва ўмовах капіталістычнага грамадства. Смык музыканта Сымона расказвае аб народным горы і заве народ на барацьбу за сваё шчасце.

У гэтай паэме Якуб Колас выказвае ў мастацкай форме свае эстэтычныя погляды. Асноўнымі прынцыпамі мастацтва, па думцы паэта, павінны быць рэалізм і народнасць. Паэт разглядае мастацтва, як люстра карэных інтарэсаў народа, мастак, па яго думцы, павінен перш за ўсё быць грамадзянінам. Цяжкі жыццёвы шлях праходзіць таленавіты музыкант — сялянскі хлопчык Сымон. Гэты

Ба 52 746

шлях прыводзіць яго да рашэння прысвяціць сваё мастацтва барацьбе за лепшую долю народа.

Гераічным подзвігам беларускіх партызан у дні Вялікай Айчыннай вайны прысвечаны паэмы «Суд у лесе» (1942) і «Адплата» (1943—1944).

У 1947 г. закончыў Якуб Колас ліра-эпічную паэму «Рыбакова хата» (1939—1947). Гэта твор аб цяжкім жыцці сялян Заходняй Беларусі да 1939 года, аб барацьбе беларускага народа супроць белапольскіх каланізатараў за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне, за ўз'яднанне ў адзінай беларускай дзяржаве. Дзея адбываецца ў невяліччай вёсцы Петрушы. Героі паэмы батрак Даніла Смык, яго жонка Марына, рыбак Сымон Латушка, дзед Куцейка і інш. змагаюцца супроць эксплуатацараў і горача вераць у дапамогу Савецкага Саюза. З вялікім мастацкім майстэрствам паказана ў паэме перавага сацыялістычнага ладу перад капіталістычным і гістарычная роля СССР. Заканчваецца паэма радаснай сустрэчай насельніцтва вёскі Петрушы з вызваленчай Савецкай Арміяй.

Многа год працаваў Якуб Колас над паэмай «На шляхох волі» (1926—1956)¹⁾, прысвечанай падзеям Кастрычніцкай рэвалюцыі, але гэтая паэма засталася не скончанай.

1) Паэма друкавалася асобнымі раздзеламі ў часопісе «Польмя», 1926, № 3; 1927 №№ 3, 8; 1928, №№ 1, 3, 4, 9, 10; 1929, №№ 2, 3, 6, 11 — 12; 1930, №№ 1, 2, 4, 11 — 12; 1934, №№ 11, 12; 1935, №№ 1, 2, 4, 5; 1956; №№ 1, 8.

Любімай кнігай маленькага чытача стала паэма Якуба Коласа аб жыцці хлопчыка Міхася «Міхасёвы прыгоды» (1935).

Проза Якуба Коласа таксама рознастайная. Ён пісаў соцыяльна-бытавыя апавяданні і казкі, аповесці і раманы.

Дарэволюцыйная проза пісьменніка прадстаўлена невялікімі рэалістычнымі апавяданнямі з ярка выказанымі соцыяльна-палітычнымі матывамі і казкамі («Жывая вада», «Адзінокае дрэва», «Дудар» і інш.). Як і ў дарэволюцыйных вершах, асноўнай тэмай апавяданняў гэтага часу з'яўляецца жыццё беларускай вёскі з яе нястачай і горам людзей. («Нёмнаў дар», «Бунт», «Думкі ў дарозе» «Выбар старшыні», «Соцкі падвёў», «Соцыяліст» і інш.).

У 20-х гадах Якуб Колас напісаў шэраг апавяданняў аб падзеях грамадзянскай вайны і зменах, што адбыліся на вёсцы ў выніку Кастрычніцкай рэвалюцыі («Сяргей Карага», «Дачакаўся», «Агатка» і інш.). Але асноўную ўвагу ў галіне прозы звярнуў Якуб Колас у савецкі перыяд на распрацоўку буйных жанраў.

Вялікай папулярнасцю сярод чытачоў, асабліва сярод моладзі, карыстаецца апавесць Якуба Коласа «На прасторах жыцця» (1925), прысвечаная савецкай моладзі. З вялікай цеплынёй паказаў у ёй пісьменнік работу першых вясковых комсамольцаў, імкненне моладзі да навукі і культуры, жыццё савецкага студэнцтва. У вобразе героя аповесці Сцяпана Баруты раскрыты лепшыя рысы савецкага маладога чалавека: адданасць Радзіме, высокая свядо-

масць, настойлівасць у дасягненні мэты, маральная чысціня.

У перыяд правядзення суцэльнай калектывізацыі Якуб Колас піша аповесць «Адшчапенец» (1931) аб класавай барацьбе ў беларускай вёсцы ў гады калектывізацыі і аб перамозе калгаснага ладу. Аўтар паказвае ў сваім творы складаны шлях змянення свядомасці селяніна-серадняка Пракопа Дубягі, які знаходзіўся пад моцным уплывам старадаўніх уласніцкіх традыцый. Але ўбачыўшы сваімі вачыма перавагу калгаснага ладу, ён уступае ў калгас і робіцца пераконаным агітатарам за калектывізацыю сельскай гаспадаркі.

Адзін з лепшых твораў Якуба Коласа, — аповесць «Дрыгва» (1933), прысвечаны гераічнай барацьбе беларускага народа супроць белапольскай інтэрвенцыі ў 1919—1920 гг. Письменнік паказвае ўзнікненне і развіццё партызанскага руху на Беларусі. У асобе галоўнага героя аповесці, Дзэда Талаша, паказан сапраўдны ўдзельнік грамадзянскай вайны, камандзір партызанскага атрада Васіль Ісакавіч Талаш. Аўтар апавядае аб тым, як просты бедны селянін становіцца народным героем, як у барацьбе за свабоду народ нараджае герояў. У аповесці створаны яскравыя вобразы большэвіка-падпольшчыка Няміднага, партызана Мартына Рыля, камандзіра ўзвода Букрэя і інш.

Аповесць «Дрыгва» — адзін з самых буйных твораў беларускай прозы 30-х гадоў.

У 1954 г. письменнік закончыў выдатную тры-

логію «На ростанях». Раман складаецца з трох частак: «У палескай глушы» (1922), «У глыбі Палесся» (1924—1927) і «На ростанях» (1954). Гэта шырокая карціна жыцця беларускага сялянства і сельскай інтэлігенцыі пачатку ХХ стагоддзя. Письменнік малюе глухую палескую вёску напярэдадні і ў перыяд рэвалюцыі 1905 — 1907 гг, паказвае класовае размежаванне вёскі, першыя рэвалюцыйныя выступленні сялян. Галоўны герой рамана, — малады вясковы настаўнік Андрэй Лабановіч, — прадстаўнік той інтэлігенцыі, якая выйшла з народа і змагаецца за інтарэсы народа. Аўтар паказвае раслаенне вясковай інтэлігенцыі і заканамерны прыход яе лепшай часткі да рэвалюцыйнага шляху.

У рамане многа аўтабіяграфічных эпізодаў. З драматычных твораў Якуба Коласа найбольш вядомы драмы «У пушчах Палесся» і «Вайна вайне».

П'еса «У пушчах Палесся» (1938) аб партызанскай барацьбе беларускага народа супроць белапольскай інтэрвенцыі 1919—1920 г.г. напісана аўтарам па матывах уласнай аповесці «Дрыгва».

Драму «Вайна вайне» (1927—1938) Якуб Колас пісаў дванаццаць год. Дзея п'есы адбываецца ў час першай сусветнай вайны 1914—1918 гг. Яскрава паказана ў п'есе барацьба партыі большэвікоў за пераўтварэнне імперыялістычнай вайны ў вайну грамадзянскую.

* * *

Імя народнага паэта Беларусі Якуба Коласа акружана народнай любоўю. Беларускія пісьменнікі вучацца ў Якуба Коласа яго адданасці народу, праўдзіваму выказванню думак і імкненняў савецкага чалавека, высокаму мастацкаму майстэрству. Якуб Колас заклікаў пісьменнікаў ісці ў ногу з жыццём, гэтай цікавейшай, па яго думцы, кнігай, якой «ніколі не начытаешся», будзіць у сэрцах людзей добрыя пачуцці, быць паэтамі-грамадзянамі, маляваць карціны заўтрашняга дня роднай краіны¹⁾.

1) Я. Колас. Мечта. «Літаратурная газета», 1946, 1 апр.

КНІГІ Я. КОЛАСА

1. Збор твораў у сямі тамах. Рэдакцыйная калегія: Пятрусь Броўка, Пятро Глебка, Міхась Лынькоў, Янка Шарахоўскі. Мінск, Дзяржвыд БССР, 1952.

Т. I. Вершы. Апавяданні вершам. 1904 — 1917.

Т. II. Вершы. Апавяданні вершам. 1917 — 1952.

Т. III. Апавяданні. (I. Апавяданні дакастрычніцкага перыяду: «Слабода». Рыбар старшыні. Чорт. Думкі ў дарозе. Бунт. У балоце. Паўлюковы думкі. У горадзе. Соцкі падвёў. Андрэй выбаршчык. Кірмаш. Васіль Чурыла, Калядны вечар. Кантракт. Школа. «Соцыяліст». Пісаравы імяніны. Калодка пчол. Дзяліцьба. Трывога. Недаступны. Старасць не радасць. У старых дубах. «Дзеравеншчына». Дзядзькаў сведка. Кажух старога Анісіма. Неманаў дар. Злавіў! Адгукнуўся. Выстагнаўся. Знайшлі. Тоўстае палена. Малады дубок. На начлезе. Так і трэба ашуканцу. Сірата-Юрка. Стараста. На чыгуны. — 2. Апавяданні паслякастрычніцкага перыяду: Наталька, Джон і муха. Чоран. Страшнае спатканне. Сяргей Карага. Дачакаўся. У чым іх сіла. Агатка. У дварэ пана Тарбецкага. Называецца — зарабіў. Царскія грошы. З боку ад жыцця. Аду-

кацыя. Хатка над балотцам. На «святой зямлі». Адзін. Арыніна перамога. Кінохроніка. Макарка Навак. Рыгорава памылка. Сустрэча з ворагам. У разведцы. Санітарка Таня).

Т. IV. Новая зямля. Сымон-музыка. (Паэмы).

Т. V. У палескай глушы. У глыбі Палесся. На ростанях. (1-я частка).

Т. VI. На прасторах жыцця. Адшчапенец. Дрыгва. (Аповесці).

Т. VII. Рыбакова хага. Суд у лесѳ. Адплата. (Паэмы).

2. Вершы і паэмы. Пад рэд. П. Броўкі, К. Крапівы, М. Лынькова. Мінск, Дзяржвыд БССР, 1948. 415 стар. (XXX год БССР. 1919—1949). 4.000 экз. 12 руб.

Выбраныя вершы 1921 — 1948 гг. і паэма «Рыбакова хага», выданы ў юбілейнай серыі да трыццацігоддзя БССР.

У пачатку змешчаны вершы, прысвечаныя Радзіме. Астатнія вершы размешчаны ў храналагічным парадку.

3. Аповяданні. Мінск, Дзярж. вуч.-пед. выд. БССР, 1956. 286 стар. (Школьная б-ка). 5.000 экз. 5 р. 30 к.

Змест: 1. Аповяданні дакастрычніцкага перыяду (Выбар старшыні. Чорт. Бунт. У балоце. Соцкі падвёў. Андрэй выбаршчык. Кірмаш. Васіль Чурыла. Кантракт. Школа. «Соцыяліст». Пісаравы імяніны. Калодка пчол. Дзяліцьба. Трывога. Недаступны. У старых дубах. «Дзеравеншчына». Дзядзькаў сведка. Нёманаў дар. Знайшлі. Тоўстае палена. Малады дубок. На начлезе. На чыгунцы). — 2. Аповяданні паслякастрычніцкага перыяду (Наталька, Джон і муха. Чоран. Страшнае спат-

канне. Сяргей Карага. Дачакаўся. Агатка. Называецца — зарабіў. Царскія грошы. Адзін. Арыніна перамога. Кінохроніка. Макарка Навак. Рыгорава памылка. Сустрэча з ворагам. У разведцы). — Якуб Колас. (Кароткі крытыка-біяграфічны нарыс).

4. Дзядзькаў сведка. Апавяданні. Мастак А. Волкаў. Мінск, 1957. 36 стар. з іл. (Б-ка «Вожыка», № 1). 15.000 экз. 1 р.

Змест: Дзядзькаў сведка. Выбар старшыні. Соцкі падвёў. Пісаравы імяніны Дзяліцьба. Стараста. Цзіркун. Як птушкі дуб ратавалі.

5. П'есы. Мінск, Дзяржвыд БССР, 1955. 178 стар. 8.000 экз. 6 р. 20 к.

Змест: Забастоўшчыкі — У пушчах Палесся Драма ў 4-х дзеях паводле аповесці «Дрыгва». — Вайна вайне. Драма ў 4-х актах.

6. На ростанях. Трылогія. Т. I, кн. 1 і 2. Мінск, Дзяржвыд БССР, 1955. 371 стар. 10.000 экз. 8 р.

Змест: Кн. 1. У палескай глушы. Кн. 2. У глыбі Палесся. (ч. 1. На бацькаўшчыне; ч. 2. На новым месце).

7. На ростанях. Трылогія. Т. 2, кн. 3. Мінск, Дзяржвыд БССР, 1955. 353 стар. 10.000 экз. 7 р. 75 к.

Змест: Кн. 3. На ростанях. (ч. 1. Верхань. ч. 2. На крыжовых дарогах).

8. Новая зямля. Сымон-музыка. (Паэмы). Мінск. Дзярж. вуч.-пед. выд. БССР, 1953. 455 стар. з іл., 1 л. портр. (Школьная б-ка). 25.000 экз. 11 р.

Прадмова аб жыцці і літаратурнай дзейнасці Якуба Коласа напісана Міхасём Клімковічам.

9. **Адшчапенец. Аповесць.** Мінск, Дзяржвыд БССР, 1950. 154 стар. 15.000 экз. 4 р. 15 к.

10. **Дрыгва. Аповесць.** Мінск, Дзярж. вуч.-пед. выд. БССР, 1952. 206 стар. з іл. (Школьная б-ка). 15.000 экз. 5 р.

11. **Адплата. Паэма.** Мінск, Дзяржвыд БССР, 1946. 144 стр. 12.000 экз. 2 р.

12. **Рыбакова хата.** Мінск, Дзяржвыд БССР, 1947. 249 стар. (Выбраныя творы беларускай савецкай літаратуры 1917 — 1947). 12.000 экз. 9 руб.

КНІГІ Я. КОЛАСА
ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ¹⁾

¹⁾ Кнігі, выдадзеныя ў школьнай серыі гл. таксама №№ 3, 8, і 10.

13. **Выбраныя вершы.** Мінск. Дзяржвыд БССР, рэд. вуч-пед. літ., 1948. 146 стар. 20.000 экз. 4 р.

14. **Усход сонца.** Вершы аб прыродзе. Мінск. Дзяржвыд БССР, 1948. 44 стар. 15.000 экз. 2 р. 50 к.

15. **Раніца жыцця.** Апавяданні. Мінск. Дзяржвыд БССР, рэд. дзіцяч. літ. 1950. 119 стар. (Школьная б-ка). 20.000 экз. 3 р. 60 к.

Змест: Школа. Трывога. У старых дубах. «Дзеравеншчына». Малады дубок. На жалезнай дарозе. Наталька, Джон і муха. Чоран. Страшнае спатканне. Агатка. Арыніна перамога. Макарка Навак. Сустрэча з ворагам.

16. **- Жыве між нас геній.** Вершы аб В. І. Леніне і І. В. Сталіне. Мінск, Дзяржвыд БССР, рэд. юнацк. і дзіцяч. літ., 1952. 37 стар. з іл. 15.000 экз. 1 р. 80 к.

17. **Міхасёвы прыгоды.** Паэмы, казкі і вершы. Вокладка і малюнкi М. Л. Бельскага. Мінск, Дзярж. вуч.-пед. выд. БССР. 1956. 98 стар з іл. 10.000 экз. 2 р. 05 к.

18. **Рак-вусач.** Вершаваная казка. Мінск, Дзяржвыд БССР, рэд. дзіцяч. і юнацк. літ., 1956. 39 стар. з іл. 50.000 экз. 1 р. 55 к.

19. **На рэчцы.** (Урывак з паэмы «Міхасёвы прыгоды»). Малюнкi В. Бундзіна. Мінск, Дзяржвыд БССР, рэд. дзіцяч. і юнацк. літ., 1957. 13 стар. з іл. 50.000 экз. 70 к.

20. **Беларускія народныя казкі ў апрацоўцы Якуба Коласа.** Мінск, Дзяржвыд БССР. рэд. дзіцяч. і юнацк. літ., 1952. 44 стар. з іл. 30.000 экз. 2 р. 10 к.

Змест: Зайчыкі. Два маразы. Леў і воўк. Як пеўнік ратаваў курачку. Зайкіна хатка. Қаза ў арэхах. Воўк-дурань. Дзіва. Не вытрываў. Гарошак.

ТВОРЫ ЯКУБА КОЛАСА
Ў ПЕРАКЛАДЗЕ
НА РУСКУЮ МОВУ

21. **Собрание сочинений в 4 томах.** Пер. с белорус. под ред. П. Бровки, М. Исаковского, Е. Мозолькова. М., Гослитиздат, 1951—1952.

Т. I. Стихотворения. Рассказы в стихах. Хата рыбака (поэма). Критико-биографический очерк Е. Мозолькова. 1951. 679 стр.

Т. II. Новая земля. Симон-музыкант. (Поэмы). 1951. 450 стр.

Т. III. Рассказы. (Староста. Сотский подвел. «Социалист». Василь Чурила. Контракт. Бунт. Школа. Именины писаря. В болоте. Недоступный. Дар Немана. Колода пчел. Среди старых дубов. «Деревенщина». Молодой дубок. Толстое полено. Сергей Коряга. Свидетель. Партизан Купрей. В разведке. Санитарка Таня. Встреча с врагом). — Повести. (В полесской глуши. В глубине Полесья). 1952. 503 стр.

Т. IV. Повести. (Дед Талаш. На просторах жизни. Отщепенец. На перепутье). — Война войне (пьеса). — Статьи и речи. 1952. 707 стр.

22. **Избранные произведения в двух томах.** Пер. с белорус. под ред. Евг. Мозолькова. Т.т. 1 — 2. М., Гослитиздат, 1956. 25.000 экз.

Т. I. Стихотворения. 1906 — 1916 г.г., 1917 —

1940 г.г., 1941 — 1945 г.г., 1945 — 1950 г.г. — Х а т а
р ы б а к а (поэма).

Т. 2. П о в е с т и. (Отщепенец. Дед Талаш) и р а с-
с к а з ы (Бунт. Выборы старшины. Сотский подвел.
Василь Чурила. Андрей выборщик. Ярмарка. «Социа-
лист». Контракт. Именины писаря. В болоте. Колода
пчёл. Раздел. Среди старых дубов. Тревога. Дар Не-
мана. «Деревенщина». Свидетель. Молодой дубок. Тол-
стое полено. Староста. Так и надо обманщику. Сирота
Юрка. На железной дороге. Сергей Коряга. Агатка.
Дождался. Кинохроника. Макарка Новак. Партизан
Купрей. В разведке. Санитарка Таня. Встреча с вра-
гом).

23. **Избранное.** Авториз. пер. с белорус. М.,
«Сов. писатель», 1949. 237 стр. (Б-ка избран-
ных произведений советской литературы.
1917—1947). 8 р. 50 к.

24. **Стихи и поэмы.** Пер. с белорус. М.-Л.,
Детгиздат, 1949. 304 стр. (Школьная б-ка).
25.000 экз. 4 р.

Вступит. статья о жизни и литературной деятель-
ности Я. Коласа написана Е. Мозольковым.

25. **Рассказы о прошлом.** Пер. с белорус.
Евг. Мозолькова. (Вступ. ст.: Евг. Мозольков
«Народный писатель»). Рис. В. Юрлова. М.,
Детгиз, 1956. 95 стр. с илл. 100.000 экз.
2 р. 60 к.

С о д е р ж а н и е: Бунт. Василь Чурила. Контракт.
Экзамены (из трилогии «На расстанях»). «Деревенщи-
на». Дар Немана. Сирота Юрка. Учитель Лобанович.
(из трилогии «На расстанях»). На железной дороге.
Суд (из трилогии «На расстанях»),

26. Новая земля. Поэма. Авториз. пер. с белорус., ред. и обраб. перевода П. Семынина. Минск, Госиздат, 1949. 293 стр. с илл. 12.000 экз. 15 р.

27. Хата рыбака. Поэма. Пер. с белорус. С. Городецкого, Б. Иринина и П. Семынина, под ред. Н. Чуковского. М., Гослитиздат, 1949. 252 стр. 20.000 экз. 8 р. 50 к.

Вступит. статья «Новая поэма Якуба Коласа» написана П. Бровкой.

28. Хата рыбака. Поэма. Пер. с белорус. Л. «Сов. писатель», 1949. 245 стр. 25.000 экз. 9 р.

29. На расстанях. Трилогия. Пер. с белорус. Евг. Мозолькова. М., «Сов. писатель», 1956. 611 стр., 1 л. портр. 30.000 экз. 12 р. 20 к.

30. В полесской глуши. Повесть. Пер. с белорус. В. Тарсиса. М., Гослитиздат, 1948. 528 стр. с илл. 9 р.

Содержание: В Полесской глуши. Трясина.

31. Трясина. Повесть. Пер. с белорус. В. Тарсиса. Минск, Госиздат БССР. 1950., 186 стр. 30.000 экз. 6 р. 50 к.

32. Дед Талаш. («Трясина»). Повесть. Пер. с белорус. В. Тарсиса. М.-Л., Детиздат, 1950. 191 стр. 30.000 экз. 6 р.

ЛІТАРАТУРА АБ ЖЫЦЦІ
І ТВОРЧАСЦІ
ЯКУБА КОЛАСА

К Н І Г І

Пшыркоў, Ю. С. Трылогія Якуба Коласа «На ростанях». Мінск, Выд-ва АН БССР, 1956. 226 стар. (Акад. назук БССР. Ін-т літаратуры і мастацтва), 5.000 экз. 5 р.

Змест: Якуб Колас — заснавальнік беларускай мастацкай прозы. Беларуская проза пачатку 20-х гадоў. Народ у трылогіі «На ростанях». Вобраз станоўчага героя. Вобразы адмоўных герояў. Пейзаж у трылогіі. Кампазіцыя і сюжэт. Мова і стыль. Бібліяграфія (1. Асноўныя выданні трылогіі Я. Коласа «На ростанях». 2. Артыкулы і рэцэнзіі аб трылогіі Я. Коласа «На ростанях»).

Семяновіч А. А. Проза Якуба Коласа. (Дакастрычніцкі перыяд). Мінск, Выд-ва Акад. навук БССР, 1953. 129 стр. з партр. (Акад. навук БССР. Ін-т літаратуры і мастацтва). 5.000 экз. 3 руб.

Змест: 1. Характарыстыка эпохі і вытокі творчасці Якуба Коласа. 2. Рэалістычныя апавяданні Я. Коласа. 3. Мастацкія асаблівасці дакастрычніцкай прозы Я. Коласа.

Мозольков Е. Якуб Колас. Критико-биографический очерк. М., «Сов. писатель», 1952. 184 стр. 75.000 экз. 2 р. 65 к.

В своем критико-биографическом очерке автор рисует Якуба Коласа как писателя и общественного деятеля и анализирует основные произведения народного поэта Белоруссии. В конце книги дана краткая библиография изданий произведений Я. Коласа и критической литературы о его произведениях.

Мазалькоў Е. Якуб Колас. Крытыка-біяграфічны нарыс. (Пер. з рус. мовы Е. Войніч). Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1953. 155 стар. 10.000 экз. 3 р.

Лынькоў М. Якуб Колас (Да сямідзесяцігоддзя з дня нараджэння). Мінск, Выд-ва Акад. навук БССР, 1952. 47 стар. (Т-ва па распаўсюджванню паліт. і навук. ведаў БССР). 10.000 экз. 75 к.

Міхась Лынькоў малюе ў сваім нарысе слаўны творчы шлях Якуба Коласа. Падрабязна разглядаючы гістарычныя і літаратурныя факты, якія вызначылі фарміраванне Якуба Коласа як народнага паэта Беларусі, Міхась Лынькоў асабліва падкрэслівае народнасць творчасці паэта. «У невычэрпных багатах творчага слова народа захавалася яго накопленая стагоддзямі мудрасць... Якуб Колас прайшоў гэтую цудоўную школу народнай мудрасці» (стар. 8 — 9).

Пширков Ю. С. Якуб Колас. Критико-биографический очерк. Минск, Изд-во Акад. наук БССР, 1952. 224 стр. (Акад. наук БССР Ин-т литературы и искусства). 10.000 экз. 6 р. 50 к.

Содержание: 1. Песни печали и борьбы. (Дооктябрьский период творчества Я. Коласа). 2. На просто-

рэх жыці. (Произведения Я. Коласа 20-х годов). 3. Под сталинским солнцем. (Творчество Я. Коласа 30-х годов). 4. Поэзия борьбы и побед. (Произведения Я. Коласа периода Великой Отечественной войны и послевоенных лет).

Барсток М. Вобраз станоўчага героя ў творчасці Якуба Коласа. Мінск, Вы-ва Акад. навук БССР, 1951. 223 стар. 6.000 экз. 9 р.

Змест: 1. Асноўныя рысы станоўчага вобраза ў дарэвалюцыйнай творчасці Якуба Коласа. 2. Станоўленне новага савецкага чалавека ў час грамадзянскай вайны і мірнага будаўніцтва за ўз'яднанне Беларусі ў адзінай дзяржаве. 3. Савецкі патрыятызм — асноўная рыса вобраза станоўчага героя нашай эпохі.

Пшыркоў Ю. Якуб Колас. Жыццё і творчасць. Мінск, Выд-ва Акад. навук БССР, 1951. 167 стар. 10.000 экз. 7 р.

Змест: 1. Дакастрычніцкая творчасць Якуба Коласа. 2. Паслякастрычніцкая творчасць. 3. Паэма «Новая зямля». 4. Паэма «Сымон музыка». 5. «Казкі жыцця». 6. Палескія апавесці. 7. Апавесці савецкага перыяду. 8. Творчасць перыяду Вялікай Айчыннай вайны. 9. Паэма «Рыбакова хата».

Народны паэт Беларусі Якуб Колас. Літаратурная кампазіцыя Аляксея Слесарэнкі. № 19. Мінск, 1956. 43 с. (Т-ва па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў Беларус. ССР). 10.000 экз. 60 к.

Літаратурная кампазіцыя падрыхтавана беларускім чытальнікам А. А. Слесарэнкам з мэтай дапамагчы гурткам мастацкай самадзейнасці і асобным чытальнікам несці ў масы праўдзівае, хваляючае мастацкае слова народнага паэта Якуба Коласа. У кампазіцыі вы-

карыстаны творы Якуба Коласа, аўтабіяграфія паэта і літаратурна-крытычныя матэрыялы Максіма Лужаніна і Кузьмы Чорнага.

2. АГУЛЬНЫЯ АРТЫКУЛЫ

Ісакоўскі М. Любоў народа. Газ. «Літаратура і мастацтва», 1952, 15 лістап.

Крапіва К. Жыццё і творчасць народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. Часоп. «Полымя», 1953, № 1, с. 114—122.

Крапіва К. Он заслужил любовь народа. (Статья о жизни и деятельности Я. Коласа). «Литературная газета», 1956, 16 авг.

Лыньков М. Творчество, отданное народу. (К 70-летию со дня рождения Я. Коласа). Ж. «Славяне», 1952, № 11, с. 44 — 47.

Лынькоў М. Любімы паэт народа. (Артыкул аб літаратурнай дзейнасці Я. Коласа). Часоп. «Беларусь», 1952, № 10, с. 7 — 8.

Бровка П. Он жил для народа. Памяти Я. Коласа. Ж. «Дружба народов», 1956, № 9, с. 150.

Глебка П. Выразитель дум и чаяний народных. (Статья о жизни и литературной деятельности народного поэта БССР Якуба Коласа). «Литературная газета», 1950, 4 марта.

Кулешов А. Народный поэт (Я. Колас). «Литературная газета», 1952, 15 ноября.

Таўлай В. Святкуе свой дзень Занямоння. (Да 40-годдзя літаратурнай і грамадскай дзейнасці Якуба Коласа). Часоп. «Беларусь», 1946, № 10, с. 27 — 30.

Пшыркоў Ю. С. Якуб Колас. (Крытыка-біяграфічны нарыс). У кн.: Нарысы па гісторыі беларускай літаратуры. Мінск, Вучпедвыд. 1956, с. 192 — 211, 363 — 408.

Фигловская Л. И. Якуб Колас. (Критико-биографич. очерк). В кн.: Очерк истории белорусской советской литературы. М., Изд-во Акад. наук СССР, 1954. (Академия наук СССР. Ин-т мировой литературы им. А. М. Горького. Академия наук БССР. Ин-т литературы и искусства), гл. 7, стр. 193 — 233.

Кучар Алесь. Якуб Колас. (Артыкул аб жыцці, літаратурнай дзейнасці і творах народнага паэта). У кн.: Кучар А. Літаратурна-крытычныя артыкулы. Мінск, Дзяржвыд БССР, 1953, стар. 112—231.

Барсток М. Якуб Колас. (Крытыка-біяграфічны нарыс). У кн.: Колас Я. Збор твораў у сямі тамах, т. I. Мінск, 1952, стар. 5 — 36.

Мозольков Е. Якуб Колас. (Критико-биографический очерк). В кн.: Колас Я. Собрание сочинений в 4-х томах. Пер. с белорус. Т. I. М., Гослитиздат, 1951, с. 5 — 49.

Фіглоўская Л. Творчасць Якуба Коласа ў часы Вялікай Айчыннай вайны. У кн.: Матэрыялы сесіі Акадэміі навук БССР па аддзяленню грамадскіх навук. Мінск, 1948, с. 56 — 68.

Барысенка В. Якуб Колас. (Уступ. артыкул). У кн.: Колас Я. Рыбакова хата. Паэма. Мінск, Дзяржвыд БССР, 1947, (Выбраныя творы беларускай савецкай літаратуры. 1917 — 1947), с. 5 — 24.

Мозольков Е. Якуб Колас. (Критико-биографический очерк). В кн.: **Колас Я.** Избранные произведения. В 2-х томах. Пер. с белорус. М., Гослитиздат, 1956, т. I, с. 5 — 22.

Клімковіч М. Прадмова (да кн.: **Колас Я.** — Новая зямля. Сымон-музыка. Мінск, Дзяржвыд БССР, 1953, с I—X).

Агіевіч Ул. Шлях народнага паэта. (Артыкул аб жыцці і літаратурнай дзейнасці Я. Коласа). У кн.: **Агіевіч Ул.** Літаратура і жыццё. (Зборнік артыкулаў). Мінск, Дзяржвыд БССР, 1954, стар. 73 — 82.

Фіглоўская Л. Вялікі сын беларускага народа — Якуб Колас. Часоп. «Комуніст Беларусі», 1956, № 6, с. 9 — 17.

Ларчанка М. Народны паэт Беларусі. — (Літаратурна-крытычны артыкул). Часоп. «Комуніст Беларусі», 1952, № 11, с. 49 — 57.

Борисенко В. В. Народный поэт. (Доклад на сессии АН БССР, посвящ. 70-летию со дня рождения Якуба Коласа). «Известия Академии наук БССР», 1952, № 6, с. 3 — 17.

Фигловская Л. И. Якуб Колас. К 70-летию со дня рождения. Ж. «Литература в школе», 1952, № 5, с. 15 — 24.

Гурскі І. Вялікі мастак слова (Я. Колас). Часоп. «Беларусь», 1956, № 9, с. 4.

Звонак А. Вялікі пясняр (Я. Колас. Да гадавіны з дня смерці). Газ. «Літаратура і мастацтва», 1957, 14 жніўня.

* * *

Михолап Я. Пушкинские традиции в поэзии

Якуба Коласа. Ж. «Советская Отчизна», 1952, № 5, с. 128 — 132.

Андріенко О. К. Некрасовские традиции в творчестве Я. Коласа. «Ученые записки (Гомельского пед. ин-та)», вып. I, 1954, с. 111 — 124.

Алісіевіч І. А. Педагагічныя погляды Якуба Коласа (Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча). «Ученые записки (Гомельского пед. ин-та)», вып. 2, 1956, с. 29 — 42.

* * *

Семяновіч А. Пачынальнік беларускай прозы (Я. Колас). Часоп. «Полымя», 1952, № 11, с. 124 — 143.

Фигловская Л. И. Якуб Колас — основоположник белорусской художественной прозы. (Доклад на сессии АН БССР, посвящ. 70-летию со дня рождения Якуба Коласа). «Известия Акад. наук БССР», 1952, № 6, с. 19 — 27.

Карпаў Ул. Заснавальнік беларускай сучаснай прозы (Я. Колас). Часоп. «Полымя», 1951, № 1, с. 114 — 135.

Семяновіч А. Дарэволюцыйная проза Якуба Коласа. Часоп. «Советская школа», 1949, № 5, с. 60 — 78.

Семяновіч А. Аповесці Якуба Коласа на рускай мове. Часоп. «Беларусь», 1950, № 2, с. 26 — 28.

Карпаў Ул. Проза і драматургія Якуба Коласа. (Літаратурна-крытычны артыкул). У кн.: Карпаў Ул. Па шляху сталасці. Літаратурна-крытычныя артыкулы аб беларускай прозе і

драматургіі. Мінск, Дзяржвыд БССР, 1952, с. 57 — 145.

Карпаў Ул. Драматычныя творы Якуба Коласа. («Антось Лата», «На дарозе жыцця», «Забастоўшчыкі», «Вайна вайне», «У пушчах Палесся»). Часоп. «Беларусь», 1951, № 8, с. 24 — 25.

Бур'ян Б. Драматургія Якуба Коласа. Часоп. «Полымя», 1950, № 12, с. 123 — 139.

Турбин В. «Мы с правдой повстречаемся!..» (О поэмах Я. Коласа). «Литературная газета», 1955, 10 февр.

Цікоцкі М. Публіцыстыка Якуба Коласа. Часоп. «Полымя», 1955, № 7, с. 112 — 120.

Каваленка В. Якуб Колас — літаратурны крытык. Часоп. «Полымя», 1952, № 11 с. 144—150.

3. АРТЫКУЛЫ, ПРЫСВЕЧАНЫЯ АСОБНЫМ ТВОРАМ

Тамашова Л. Выкрыццё антынароднай сутнасці царскіх чыноўнікаў і духавенства ў трылогіі Я. Коласа «На ростанях». Часоп. «Советская школа», 1957, № 1, с. 77 — 82.

Андрыенка О. К. Тэма інтэлігенцыі ў трылогіі «На ростанях» Я. Коласа. «Учёные записки (Гомельского пед. ин-та)», вып. 2, 1956, с. 107 — 119.

Шкраба Г. В начале века. (Трилогия Я. Коласа «На ростанях»). Газ. «Известия», 1956, 7 марта.

Казлова О. Станоўчы герой трылогіі Якуба Коласа. Часоп. «Советская школа», 1956, № 1, с. 47 — 57.

Мозольков Е. Трилогия Якуба Коласа. Газ. «Правда», 1955, 12 февр.

Турбин В. В тысяча девятьсот пятом... О Якубе Коласе и его трилогии «В Полесской глуши», «В глубине Полесья», «На перепутье». Литературные заметки. Ж. «Дружба народов», 1955, № 3, с. 153 — 159.

Казека Я. Андрей Лобанович — искатель правды. (Полесская трилогия Я. Коласа). Ж. «Советская Отчизна», 1955, № 4, с. 111 — 117.

* * *

Мозольков Е. Повесть Якуба Коласа о Талаше. В кн.: Колас Я. Дед Талаш. М. Детгиз, 1950, с. 5 — 18.

Кудраўцаў І. Аповесць Якуба Коласа «Дрыгва». Часоп. «Совецкая школа», 1948, № 3, с. 63 — 74.

* * *

Кучар А. «Новая зямля» Я. Коласа. Ж. «Советская Отчизна», 1952, № 5, с. 117 — 127.

Пшыркоў Ю. «Новая зямля» Якуба Коласа на рускай мове. Часоп. «Полымя», 1950, № 10, с. 117 — 123.

Адамовіч А. Думкі пра «Новую зямлю». Газ. «Літаратура і мастацтва», 1957, 7 верас.

Семёнаўскі М. Работа над мовай і стылем паэмы Я. Коласа «Новая зямля». Часоп. «Совецкая школа», 1948, № 3, с. 75 — 87.

* * *

Агіевіч Ул. «Сымон-музыка» Я. Коласа. У кн.: **Агіевіч Ул.** Літаратура і жыццё. (Зборнік артыкулаў). Мінск, Дзяржвыд БССР, 1954, с. 79 — 82.

* * *

Базыленка Г. Вобразы і кампазіцыя паэмы «Адплата» Якуба Коласа. Часоп. «Полымя», 1946, № 10, с. 144 — 162.

* * *

Бровка П. Новая поэма Якуба Коласа («Хата рыбака»). Газ. «Правда», 1947, 12 авг.

Глебка П. Поэма народной борьбы. («Хата рыбака» Я. Коласа). Ж. «Знамя», 1949, № 1, с. 181 — 183.

Семинин П. Новая поэма Якуба Коласа («Хата рыбака»). Газ. «Известия», 1949, 3 февр.

Кедрина З. Народная поэма (Якуба Коласа «Хата рыбака»). Ж. «Новый мир», 1949, № 4, с. 284 — 286.

Мазалькоў Я. Эпапея народнай барацьбы. (Аб паэме Якуба Коласа «Рыбакова хата»). Часоп. «Беларусь», 1949, № 10, с. 18 — 20.

Бурносаў В. Твор вялікай ідэйнай і мастацкай сілы (Паэма Якуба Коласа «Рыбакова хата»). Часоп. «Полымя», 1949, № 4, с. 120 — 125.

4. АРТЫКУЛЫ АБ РОЛІ ТВОРЧАСЦІ Я. КОЛАСА У РАЗВІЦЦІ БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРНАЯ МОВЫ

Барсток М. Якуб Колас і праблемы беларускай літаратурнай мовы. Часоп. «Полымя», 1954, № 3, с. 131 — 143.

Мозольков Е. Становление белорусского литературного языка и творчество Якуба Коласа. Ж. «Дружба народов», 1952, № 3, с. 267—276.

Базыленко А. М. Роль Якуба Коласа в развитии белорусского литературного языка. (Доклад на сессии АН БССР, посвящен. 70-летию со дня рождения Якуба Коласа). «Известия Акад. наук БССР», 1952, № 6, с. 29 — 38.

Базыленка А. М. Параўнальныя словазлучэнні ў сучаснай беларускай літаратурнай мове (па матэрыялах творчасці Я. Коласа). «Працы Ін-та мовазнаўства АН БССР», вып. 2, 1957, с. 112 — 114.

Казлова О. В. Аб некаторых мастацка-стылевых і моўных асаблівасцях палескіх апавесцяў Я. Коласа. «Ученые записки (Белорус. гос. ун-та)», вып. XXVII, серия филологическая, 1956, с. 89 — 112.

Налівайка А. Стыль і мова апавесці Якуба Коласа «Дрыгва». Часоп. «Полымя», 1956, № 4, с. 143 — 151.

Жыркевіч М. І. Аб некаторых стылістычных асаблівасцях сінтаксіса апавесці Я. Коласа «Дрыгва». «Ученые записки Белорус. Гос. ун-та им. В. И. Ленина», 1951, юбілейны выпуск, с. 165 — 176.

5. МЕТАДЫЧНАЯ ЛІТАРАТУРА У ДАПАМОГУ НАСТАЎНІКУ.

Гарачун Е. Творчасць народнага паэта Якуба Коласа ў плане літаратурнага чытання ў VI класе сямігадовай і сярэдняй школы. Часоп. «У дапамогу настаўніку», 1952, № 5, с. 3—15.

Карпачоў М. Вывучэнне паэмы «Сымон-музыка» Я. Коласа ў 9 класе. Часоп. «Совецкая школа», 1950, № 4, с. 51—63.

Тамашова Л. Метадычная распрацоўка тэмы «Беларускі народ у трылогіі Якуба Коласа «На ростанях». Часоп. «У дапамогу настаўніку», 1956, № 4, с. 59—66.

Гарачун Е. Аповесць Я. Коласа «Дрыгва» ў плане літаратурнага чытання ў сёмым класе. Часоп. «Совецкая школа», 1955, № 4, с. 54—65.

Счасны І. Чытанне ў класе аповядання Я. Коласа «У старых дубах». Часоп. «Совецкая школа», 1956, № 5, с. 85—88.

Семёнаўскі М. Работа над мовай і стылем паэмы Я. Коласа «Новая зямля». Часоп. «Совецкая школа», 1948, № 3, с. 75—87.

6. БІБЛІЯГРАФІЯ ТВОРАУ ЯКУБА КОЛАСА.

Ватацы Н. Б. Якуб Колас (Канстанцін Міхайлавіч Міцкевіч). Да 70-годдзя з дня нараджэння. Бібліяграфічны даведнік. Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, 73 стар. з партр. (Дзярж. б-ка БССР імя В. І. Леніна. Адзел беларус. літ-ры і бібліяграфіі). 2.000 экз. 2 р. 10 к.

Змест: Прадмова. Даты жыцця і творчасці Якуба Коласа. Кнігі Я. Коласа (анатаваны спіс). Выданні

твораў Я. Коласа для дзяцей. Творы Я. Коласа ў перакладах на рускую мову. Літаратура аб творчасці Я. Коласа. Алфавітны паказальнік твораў Я. Коласа, змешчаных у зборніках, апісаных у тэксце.

Ватаці Н. Б. Якуб Колас (Константин Михайлович Мицкевич). К 70-летню со дня рождения. Краткий указатель литературы. М., 1952. 55 стр 1 л. портр. (Гос. ордена Ленина б-ка СССР им. В. И. Ленина. Гос. б-ка БССР им. В. И. Ленина). 10.000 экз. 95 к.

Содержание: Предисловие. Постановления Правительства СССР и Правительства БССР об ознаменовании литературной и общественной деятельности Я. Коласа. Основные даты жизни и творчества Я. Коласа. Произведения Я. Коласа (библиографический обзор). Издания произведений Я. Коласа в переводе на русский язык. Литература о творчестве Я. Коласа. Алфавитный указатель.

Кнігі Якуба Коласа. Спіс выданняў 1909—1946 г.г. У кн.: **Колас Я.** Рыбакова хата. Паэма. Мінск, Дзяржвыд БССР, 1947, (Выбраныя творы беларускай савецкай літаратуры. 1917—1947), с. 246—249.

Бібліяграфія. 1. Асобныя выданні твораў Я. Коласа (на беларускай і рускай мовах). 2. Аб Якубе Коласе (на беларускай і рускай мовах). У кн.: **Мазалькоў Е.** Якуб Колас. Крытыка-біяграфічны нарыс. Мінск, Дзяржвыд БССР, 1953, с. 149—155.

Краткая библиография. 1. Книги Якуба Коласа (на русском языке). 2. О Якубе Коласе (на русском языке). В кн.: **Мозольков Е.**

Якуб Колас. Критико-біографічны очерк.
М., «Сов. пісатэль», 1952, с. 180—183.

Бібліяграфія. 1. Асноўныя выданні трылогіі Якуба Коласа «На ростанях». 2. Артыкулы і рэцэнзіі аб трылогіі Я. Коласа «На ростанях». У кн.: Пшыркоў Ю. С. Трылогія Якуба Коласа «На ростанях». Мінск, Выд-ва Акад. навук БССР, 1956, с. 223—225.

З М Е С Т:

Стар.

Прадмова	5
Біяграфічная даведка	7
Творы Якуба Коласа. (Бібліяграфічны агляд)	11
Кнігі Я. Коласа (спіс выданняў)	25
Кнігі Я. Коласа для дзяцей (спіс выданняў)	31
Творы Я. Коласа ў перакладзе на рускую мову. (спіс выданняў)	35
Літаратура аб жыцці і творчасці Я. Коласа	41
1. Кнігі	43
2. Агульныя артыкулы	46
3. Артыкулы, прысвечаныя асобным твора рам	50
4. Артыкулы аб ролі творчасці Я. Коласа ў развіцці беларускай літаратурнай мовы	53
5. Метадычная літаратура ў дапамогу настаўніку	54
6. Бібліяграфія твораў Я. Коласа	54

Складла Н. Б. Ватацы.
Рэдактар С. Г. Анісаў.
Тэхрэдактар Б. І. Бартман.

Выдавецтва ЦК КПБ.

АТ 08999. Падпісана да друку 3.Х-1957 г.
Заказ 5434. Фармат паперы $70 \times 92\frac{1}{32}$.
Друк. арк. 1,875. Тыраж 3000 экз.

Мінск, друкарня «Чырвоны Друкар».